

PANDEMIYA DÖVRÜNDƏ İSTEHSALAT TƏLİMİNİN VƏ TƏCRÜBƏSİNİN TƏŞKİLİ

İmaməddin Zəkiyev,
Qusar Peşə Liseyinin direktoru
e-mail: qusar-lisey@mail.ru

Bildiyimiz kimi, 2020-ci ilin mart ayından ölkəmizdə koronavirus (COVID-19) pandemiyası ilə əlaqədar tədris ənənəvi formadan onlayn tədrisə keçdi. Tədrisin həm onlayn, həm də teledərslər vasitəsi ilə əlçatan olmasını həll etmək, tələbələrə tədrisə cəlb etmək və qısa zaman kəsiyində “virtual məktəb” layihəsini həyata keçirtmək Təhsil Nazirliyinin fədakar əməyinin sayəsində mümkün oldu.

Lakin distant təhsil ənənəvi təhsili əvəz edə bilməz, həm də söhbət peşədən gedirsə, burada distant təhsildə tələbələr yalnız müəyyən nəzəri biliklər əldə edə bilirlər. Bəs praktiki bacarıqlar, vərdislər, səriştələr? Bunlara isə yalnız istehsalat təlimi və təcrübəsi prosesində nail olmaq mümkündür.

Qusar Peşə Liseyində tədris prosesi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı əlavə tədbirlər barədə” 2021-ci il 22 yanvar tarixli, 12 nömrəli Qərarına və Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 8 fevral 2021-ci il tarixli, F-41 nömrəli Əmrinə əsasən təşkil edilmişdir.

İstehsalat təcrübəsi istehsalat təliminin yekun mərhələsi olub, onun əsas vəzifəsi öyrənilən ixtisaslar üzrə tələbələrin bilik, bacarıq və vərdislərini möhkəmləndirməkdən və təkmilləşdirməkdən, xidmət sektorunda çalışacaq ixtisaslı fəhlə kadrların hazırlanmasından ibarətdir.

İlk növbədə qeyd edək ki, istehsalat təcrübəsinə ixtisas modullarının tədrisi üzrə əldə edilmiş səriştənin qiymətləndirilməsindən və istehsalat təlimindən müsbət nəticələr əldə etmiş tələbələr buraxılırlar. 2020-2021-ci tədris ilində tədris müddəti 1 il olan “aşpaz”, “mehmanxana inzibətçisi” ixtisasları və təhsil müddəti 3 il olan “kompüter ustası”, “elektrik avadanlıqlarına xidmət, elektrik montyoru” ixtisasları üzrə ümumilikdə 69 tələbə istehsalat təcrübəsinə vəsiqə almışdır.

İlk peşə-ixtisas müəssisəsi olaraq, liseyimiz tələbələrin istehsalat təcrübələrinin təşkili və keçirilməsi işini Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 2 may 2000-ci il tarixli, 403 nömrəli Əmri ilə təsdiq edilmiş “İstehsalat təcrübəsi haqqında” Əsasnaməyə uyğun qurmağa çalışır. İlk növbədə çalışırıq ki, tələbələr istehsalat təcrübələrini təcrübə proqramının tələblərinə cavab verən müəssisələrdə həyata keçirsinlər. Belə ki, “aşpaz” ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr – “Ay

ışığı” və “Diamond” restoranı, “XIDIR” kafesi, “Otel 444” ailəvi istirahət mərkəzində; “kompüter ustası” ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr – “Milli Təlim Tədris Mərkəzi”, “Şahdağ” kompüter mərkəzində; “elektrik avadanlıqlarına xidmət və təmiri üzrə elektrik montyoru” ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr – “Park Qusar” ailəvi istirahət mərkəzi, Qusar Olimpiya İdman Kompleksi və s. kimi kiçik, orta sahibkarlıq müəssisələrində istehsalat təcrübəsinə göndəriliblər.

Qeyd edək ki, liseyimiz tələbələrimizin istehsalat təcrübələrini keçmələri üçün müəssisələrlə ikitərəfli müqavilələrin bağlanması istiqamətində məqsədyönlü iş aparır. Belə ki, təcrübə keçiriləcək müəssisələrdə müvafiq peşələr üzrə iş yerlərinin olması, avadanlıq, material, alət və texnika ilə təminat, təhlükəsizlik tələblərinə uyğunluq əsas meyar kimi götürülür. Bütün bunları nəzərə alaraq, 2020-2021-ci tədris ili üzrə təhsil müəssisəmizin kadr hazırlığına dair müqavilə bağladığı təşkilatlar aşağıdakılardır: Qusar Rayon Gənclər və İdman İdarəsi, Qusar Olimpiya İdman Kompleksi, Qusar Elektrik Şəbəkəsi, “Şahdağ” kompüter mərkəzi, Milli Təlim-Tədris Mərkəzi, “Şəfa” Qusar istirahət mərkəzi MMC, “Park Qusar” ailəvi istirahət mərkəzi, “Qayı-Bulaq” ailəvi istirahət mərkəzi, “MM” ailəvi istirahət mərkəzi, “Yaşıl park” ailəvi istirahət mərkəzi, “Şahdağ” şirkəti (Nabran), “Ay işığı” restoranı, “Diamond” restoranı, “XIDIR” kafesi, “Otel 444” ailəvi istirahət mərkəzi, “VILLAGE PRO” ailəvi istirahət mərkəzi, “Xutorok” ailəvi istirahət mərkəzi, “BATA-BAT” restoranı (Nabran), “ELİT”, “NORD”, “RAA”, “EYNAR” ticarət mərkəzləri və s. Gələcək əməkdaşlıq

istiqamətlərinin təsdiqi məqsədi ilə, peşəkar fəhlə kadrlarının hazırlığına maraqlı olan yuxarıda adları çəkilən bu və ya digər təşkilatların nümayəndələri liseyimizin fəaliyyəti ilə mütəmadi tanış olurlar. O cümlədən tələbələrimiz potensial işəgötürən müəssisələr tərəfindən təlimlərə cəlb olunur, onlara sanitar-epidemioloji vəziyyəti nəzərə olaraq master-klass (usta dərsi) keçirilir. Artıq tələbələrimizin istehsalat təcrübələri keçmələri üçün bu müəssisələrlə iki tərəfli müqavilələr bağlanmışdır. Tələbələrimizə təhsil müəssisəmiz ilə razılaşdırılaraq istehsalat təcrübələrini keçmək üçün müstəqil olaraq müəssisə seçmələrinə də icazə verilir. Pandemiya dövründə istehsalat təcrübəsi keçiriləcək müəssisələrdə sıxlıq yaranmaması məqsədi ilə tələbələrin yaşayış ünvanına uyğun istehsalat təcrübəsinin keçirilməsinə imkan olduğu halda (istehsalat sahələri) onlara təcrübənin yerlərdə keçirilməsinə şərait də yaradılmışdır.

Bundan əlavə olaraq, tələbələrimiz istehsalat təcrübəsinə başlamazdan əvvəl istehsalat təlimi məşğələlərində onlara təcrübə keçəcəkləri müəssisədə mövcud olan daxili əmək intizamı, əməyin mühafizəsi, yanğın təhlükəsizliyi qaydaları, sanitariya-gigiyena tələbləri, texniki təhlükəsizlik üzrə təlimatlar aparılır. O cümlədən təcrübə keçirilən müəssisə rəhbərliyi müqaviləyə əsasən, müəssisədə istehsalat təcrübəsi keçən dövrdə tələbələrə sağlam və təhlükəsiz iş şəraiti ilə təmin etməyi öhdəsinə götürür.

İstehsalat təcrübəsi dövründə tələbələrimiz təcrübə keçdikləri müəssisənin ştat cədvəlinə daxil edilmirlər. Belə ki, təcrübə keçirilən müəssisə ilə təhsil müəssisəmiz arasında bağlanmış müqavilənin şərtlərinə uyğun müəssisə yalnız tələbələrimizin istehsalat təcrübələrini keçmələri

üçün əmr verir. İstehsalat təcrübəsində tələbələr iş gününün məhsuldarlığı peşə üzrə tədris planında istehsalat təcrübəsi üçün nəzərdə tutulmuş həftəlik dərslərin yükünə müvafiq təyin edilir. Bununla belə iş günü qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətdən artıq olmayaraq təşkil olunur. İş yerinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq istehsalat təcrübəsi dövründə tələbələr tərəfindən görülməli işlərin məzmununu və həcmi isə qabaqcadan peşə təhsili müəssisəsi təcrübə keçiriləcək müəssisə və təşkilatlarla birgə müəyyənləşdirir. Bu istiqamətdə təcrübə göstərir ki, tələbələrimizin ixtisaslarına dair istehsalat təcrübələrini müəssisələrdə keçmələri müsbət nəticələr verir.

İstehsalat təcrübəsinə istehsalat təlimi ustası rəhbərlik edir. Bu zaman istehsalat təlimi ustasının fəaliyyətini aşağıdakı kimi qiymətləndirmək olar: Təcrübə müddətində istehsalat təlimi ustaları (İTU) təcrübə yerlərinə gedir, tələbələr tərəfindən istehsalat normalarının yerinə yetirilməsi vəziyyətini yoxlayır, onların gördüyü işlərin uçotunu aparır, müəssisə ilə birlikdə tələbələrin təlimatlandırılmasının, istehsalatda tətbiq olunan yeni texnika və texnologiyaların, peşə

üzrə qabaqcıl iş üsulları və metodlarının öyrənilməsinə təşkil edir, təcrübə keçən tələbələr tərəfindən istehsalat tapşırıqlarının müvəffəqiyyətlə yerinə yerilməsinə nail olurlar. Tələbələrin istehsalat təcrübəsi ixtisas (sınaq) işlərinin "Xüsusi karantin rejimi dövründə" sanitar-epidemioloji tələbləri nəzərə alınmaqla, yerinə yetirilməsi ilə başa çatacaq.

Sonda onu da qeyd edək ki, peşə təhsili müəssisələrinin qarşısında duran əsas məqsəd ilk növbədə, xidmət sektorunda çalışacaq peşəkar fəhlə kadrların hazırlanmasıdır. Şəraitdən asılı olaraq, onlayn dərslərə təhsilalanların maksimum cəlb edilməsi, modulların spesifikasiyasına uyğun bilik, bacarıq və sərişələrin formalaşdırılması, praktiki tapşırıqların yerinə yetirilməsi liseyimizin mühəndis-pedaqoji kollektivinin başlıca məqsədidir. Tədris prosesininin distant təşkili ilə əlaqədar qarşıya çıxan problemlərə baxmayaraq, liseyimizin kollektivi bu işin öhdəsindən gəlməyə çalışırlar.

Ümid edirik ki, ölkəmizi və dünyanı ağuşuna alan (COVID-19) pandemiyası tezliklə aradan qalxacaq və həyat öz əvvəlki axarına düşəcəkdir.